

Rädda Lhasa!

FOTO: TIBETAN CENTER FOR HUMAN RIGHTS AND DEMOCRACY, 2008

Tibetaner böncirkulerar runt ett Barkhor-område under ombyggnad.

”Vårt Lhasa är på väg att förstöras! Snälla, rädda Lhasa!”

Detta blogginlägg skrevs av den tibetanska aktivisten och författaren Woese och lades upp på hennes blogg den 7 maj i år. I inlägget, som har fått stor internationell uppmärksamhet, beskriver Woese sin oro över att den pågående ”moderniseringen” av Lhasa kommer leda till att den heliga stadens äldsta kvarter, områdena Johkang och Barkhor, försvinner för alltid.

ÖVERSATT FRÅN ENGELSKA AV GUSTAV MÅNSSON

VÅRT LHASA ÄR PÅ VÄG att förstöras. Det är precis vad som håller på att hända! En turist som varit i Lhasa skrev följande på Sina Weibo (Kinas svar på Twitter, en mikroblogg på Internet, anm.): ”Idag förstår jag precis att avsikten från första början varit att göra Lhasa till en groteskt extravagant turiststad, precis redan skett

med Lijiang. Alla gatustånd, gästhus och andra verksamheter som ingår i den mer anspråkslösa servicesektorn i den gamla staden måste flytta för att ge plats åt fashionabla konst- och antikhandlar samt hotell. Dessutom måste alla byggnader längs de äldre gatorna ha enhetliga fasader och likformiga skyltar. Så alla Kinas städer

är alltså tvungna att genomgå denna idiotiska make-over på koreanskt skönhets-tävlingsmanér?”.

Notera att bland de fotografier som denna turist laddade upp på Internet visar bilden på ”byggnationsenkäten” för shoppingcentret i Barkhor (ursprungligen platsen för Chengguan-distriktets myn-

dighetshögkvarter, i den nordöstra delen av Barkhor och böne-cirkulationssträckan kring Jokhang, och väldigt nära den i folk-mun kallad Barkhorgatan inne i Lhasas gamla stad) att projektet omfattar 150 000 kvadratmeter, inklusive ett underjordiskt parkeringsgarage med plats för 1117 bilar. Under två års tid har redan grundvatten pumpats ut dag och natt för ett annat underjordiskt parkeringsgarage tillhörande det gigantiska "Spiritual Power Plaza", ett ännu öppnat joint venture mellan staten och näringslivet som byggs på gränsen till Lhasas gamla stad. Arbetet har gjort Lhasaborna nervösa och oroliga för att sprickbildningar och sänkor under Lhasas gamla stad skulle kunna leda till att slukhål bildas. Det är faktiskt så att sprickor redan har dykt upp på flera ställen samtidigt som vatten nu saknas till fortsatta utgrävningar. Och nu vill myndigheterna alltså bygga ett till shoppingcenter med underjordiskt parkeringsgarage i en annan del av den gamla staden. Betyder det att vi nu kommit till en punkt då det är omöjligt att förhindra att Lhasa fastnar i de hungriga spökenas destruktiva grepp?

GLÖM INTE ATT UNESCO erkände Potalapalatset som ett av Världsarven 1994. Men trots detta flyttades byn "Shol", som under 1100 år stått precis nedanför Potalapalatset, till en annan plats 1996. Samtidigt vanställdes Potalapalatset med ett publikt torg som uppfördes på platsen där Schol en gång funnits, en kopia av alla de identiska torg man finner runt om i Kina som har som syfte att visa upp och förmedla överlägsen makt och auktoritet. År 2000 och 2001 lades också Jokhang och Norbulingka till på listan över UNESCOs Världsarv som anknytningar till Potalapalatset, vilket gjorde själva Lhasa – som redan är en helig plats tack vare dess religiösa, historiska och humanistiska värden – till en del av världens kulturella arv. Detta borde åtminstone ha gett Lhasa ett symboliskt skydd, men trots detta tillfogades tibetanernas hjärtan ett djupt sår 2002 då det stora artilleriformade "Monumentet över den fredliga befrielsen av Tibet" uppfördes på det nya torget, som en konkurrent till Potalapalatset i fjärran. År 2007 fick Potalapalatset ett "gult kort" på Världsarvskonferensen efter kritik mot den överdrivna jakten på turistintäkter, den ohämmade exploateringen och försummelsen av skyldigheter och förpliktelser. Potalapalatset riskerade i och med detta att förlora sin Världsarvsstatus.

Det nyligen uppförda "Barkhor-shoppingcentret" med sina uppblåsbara, blodröda plastpelare framför entrén.

Det som är olyckligt är inte bara att Potalapalatset varje år fortsätter att utnyttjas maximalt för turismen, men också att Lhasa gamla stad, mitt framför ögonen på flera miljoner turister som ständigt ökar i antal, illavarslande nog håller på att ändra karaktär och bli en "internationell turiststad". Inte nog med att dess inälvor har avlägsnats, drastiska åtgärder är under genomförande. Det är precis som den tibetanska konstnären Kuang Laowu sa: "Inför lockelsen av materiella ting och maktens förförelse står sig den kulturella egenarten slätt, och istället påtvingas stadens uniformitet. Bakom denna skenbara våg av välstånd är Lhasas gamla stad – dess väsentligheter, som sedan länge försvunnit – gårdagens vissnade lilja. Inget av dess uråldriga enkelhet, med spår från flydda tidsåldrar, står längre att finna".

FÖR FLERA ÅR sedan, mellan 1996 och 2002, räddade Andre Alexander (en tysk som hängett sig åt att restaurera Lhasas gamla stad tillsammans med Tibet Heritage Foundation) 76 traditionella byggnader i och runtomkring Lhasa och avslöjade hur det verkligen låg till: "med början 1980 har ombyggnader inom staden spridit oupphörlig förstörelse bland den gamla stadens uråldriga byggnader och kvarter". "Från 1993 och framåt har i genomsnitt 35 historiska byggnader rivits varje år. I den här takten kommer de återstående byggnaderna ha försvunnit på mindre än fyra år". Eftersom deras fantasiska restaureringsarbete och vittnesmål gick stick i stäv med makt-havarnas vilja blev de till slut utvisade ur Lhasa av tibe-

tanska myndigheter – myndigheter som outtröttligt söker bara det som är i deras eget intresse.

På bilden av "byggnationsenkäten" för shoppingcentret i Barkhor kan vi se att målet med renoveringen av Barkhor-kvarteret är att "rengöra, skingra, förändra och upphöja". Och den verklighet som kan urskiljas ur detta är att ombyggnaden av den gamla staden delas upp i flera större delar: den gamla stadens hjärta och böne-cirkulationsvägen kring Jokhang ska röjas upp. Alla gatuförsäljare ska flyttas in i det nybyggda "Barkhor-shoppingcentret". Alla de som bor längs gatan ska flyttas till Tolung Dechens län i Lhasas västra förorter. De hushåll som flyttar snabbt kan få ett bidrag på mellan 20 000 och 30 000 kinesiska Yuan. Att inte flytta är ett politiskt problem. Det sägs att en äldre Lhasa-bo som inte ville flytta har blivit helt galen. De tomma husen och innegårdarna kommer tas över av investerare. Affärer, restauranger, barer, konstgallerier och liknande verksamheter kommer troligen startas. Och på andra gator och i den gamla stadens gränder, som till exempel framför Ramochetemplet, kommer stora torg öppnas upp. De kringliggande hushållen kommer också flyttas till Lhasas förorter. I den gamla stadens nordöstra hörn, där Chengguan-distriktets myndighetshögkvarter låg tidigare, har "Barkhor-shoppingcentret" redan uppförts. Och så här fortsätter det...

Givetvis kommer inte Barkhor, som ursprungligen var en plats av religiös betydelse, att bli en öde gata. Tvärtom kommer det bli en livlig plats som bara finns till för turister. Men den kommer aldrig mer bli

En del av Lhasas gamla stad under pågående rivning.

de böne-cirkulerande, pilgrimsresande och knäfallande tibetanernas gata. Även om en eller annan pilgrim fortfarande kommer kunna ses falla på knä blir detta mer av ett exotiskt inslag för turister, samtidigt som den ena katastrofen avlöser den andra och Lhasa går mot ett patetiskt och sorgligt slut. Historiskt sett har Lhasa aldrig tidigare haft en gruvkollaps. Och nu har det skett en gruvkollaps. Historiskt sett har Kyichu-floden aldrig täppts till eller torkat ut. Nu är den så uttorkad att alla fiskar är på väg att dö. Historiskt sett har Lhasas gamla stad aldrig existerat enbart för turismen. Och nu håller staden på att förvandlas till en kopia av Sifang-gatan i Lijian och Daka Dzong i "Shangri-La". Kan det bli så att en dag, kanske väldigt snart, kommer det krävas en biljett för att komma in i "Old City Lhasa", bergsfortsversionen av en turistfälla?

INGEN PLATS HAR försvunnit så snabbt, ingen plats har överväldigats så snabbt. Andre Alexander skrev följande med krossat hjärta: "varje gång jag kommer är de gamla husen uppenbart färre, sten för sten, tegelsten för tegelsten, gränd för gränd, gata för gata. Till och med hundarna har försvunnit". Och idag håller allt detta på att ersättas av en ny Lhasa stad som kommersialiseras av dem som har makten. Från och med nu är det inte bara fråga om jag själv, en individ, utan många människor som förlorar de få återstående bitarna av Lhasas stadsbild som de så innerligt älskar. Från och med nu är det inte bara mitt liv, en individs liv, utan många människors liv, sammanbundna med minnen av Lhasa, som täcks över. Det är precis som en Internetsvän bittert uttryckte sig: "De monterar ner de gamla byggnaderna, gräver ut tunnlar, bygger övergångsbroar, fördämmar Kyichu-floden, tömmer ut grundvatt-

net – dessa människor är verkligen hungriga spöken! Allt de kan ta med sig tar de med sig, och allt de inte kan ta med sig förstör de!"

Jag bör påpeka att de senaste årens 121 tibetanska självbrändningar har blivit den mest framträdande symbolen för Tibetfrågan. Det spelar mindre roll att det internationella samfundet bara ägnar dem begränsad uppmärksamhet. Den tibetanska exilregeringen fokuserar fortfarande på självbrändningarna, allt handlar om dem och andra katastrofer och faror som det tibetanska samhället ställs inför får minimal uppmärksamhet. Exempelvis har vi nu den kommande förstörelsen av Lhasas gamla stad. Om detta hade inträffat vid en annan tidpunkt skulle UNESCO fortfarande ha kunnat gå ut med en "gult kort"-varning. Men nu är det ingen som uppmärksammar detta, ingen som bryr sig. Däremot ser den kinesiska regeringen väldigt allvarligt på de tibetanska självbrändningarna. Den 27 maj förra året satte två tibetaner eld på sig själva mellan Jokhangs och Barkhors polisstation. Barkhors polisstation uppgraderades omedelbart till "Barkhor Ancient City Public Security Bureau". Mandala Hotel där de två tibetanska självbrändarna bodde togs över av myndigheterna and omvandlades till "Lhasa Barkhor Ancient City Management Committee". Lhasas gamla stad döptes om till "den uråldriga staden Barkhor". Men myndigheternas storskaliga ombyggnad av den gamla staden som var ett resultat av detta var egentligen detsamma som att döda två fåglar med en sten: det passade ännu bättre in i målet att "bibehålla stabiliteten". Och nu finns det inte längre några pilgrimer från Kham och Amdo, som knäfaller hela vägen från fjärran gränser till Lhasa, i området kring Jokhang, en plats

som har bevittnat så mycket förändring genom tidens lopp. Inga fler lamppaviljonger i vilka tusen- och tiotusentals smör-lampor tändes varje dag. Bara krypskyttar på taken till tibetanska hem och tungt beväpnade, patrullerande soldater. Bara det ena massiva joint venture-shopping-centret efter det andra, med sina uppblåsbara blodröda plastpelare framför entrén, som stoltserar med den vulgaritet och det inkräktande som kännetecknar dessa nya verksamheter.

För fyrty år sedan, när UNESCO antog Konventionen om skydd för världens kultur- och naturarv, erkände organisationen "vikten för alla världens folk av att skydda denna unika och oersättliga egendom, till vilket folk den än må tillhöra...", noterade att "försämringen och försvinnandet av vilket föremål som helst som tillhör kultur- eller naturarvet utgör en skadlig utarmning av det arv som tillhör hela världens nationer"...och hävdade att "det är det internationella samfundets plikt att delta i bevarandet av kultur- och naturarvet...".

Av dessa anledningar uppmanar jag UNESCO och dess anslutna organisationer runt om i världen att stoppa denna skrämmande sortens "modernisering", som utgör ett oförlåtligt och oöverskådligt brott mot den uråldriga staden Lhasas stadsbild, mänskliga kultur och miljö.

Jag uppmanar de många Tibetspecialister runt om i världen, de individer och organisationer som studerar och forskar om Tibetfrågan, att ägna särskild uppmärksamhet åt den oförlåtliga olycka som hemsöker Lhasas gamla stad i detta nu.

Jag hoppas att människor från alla jordens hörn kommer vidta åtgärder för att rädda Lhasas gamla stad!

Vårt Lhasa är på väg att förstöras!

Snälla, rädda Lhasa! ✨

Hjälp oss att rädda Lhasa. Skriv på namnlistan till Kishore Rao, chefen för UNESCOs Världsarvscenter. Du hittar namnlistan, som redan över 15 000 personer har undertecknat, på denna webbadress: www.change.org/en-GB/petitions/kishore-rao-stop-the-destruction-of-lhasa. Du kan också kontakta oss på Svenska Tibetkommittén så lägger vi till ditt namn i listan.

Bilderna har tagits av turister i Lhasa och tibetaner som bor i staden.

Inlägget översattes från kinesiska och publicerades på webbplatsen High Peaks Pure Earth tisdag den 10 maj 2013.